

RZEKAĆ (17) *vb impf*

-e- (3), -é- (1); -e- MurzNT; -e- : -é- SienLek (2:1).

praes [2 sg rzekâsz.] ◇ 3 pl rzekają (12). ◇ [*praet* 3 sg m rzekâł. ◇ 3 pl m pers rzekali.] ◇ *con* 3 pl m pers by rzekali (1). ◇ *impers praet* rzekâno (4); -âno HistRzym (2), -ano (1) MurzNT, -(a)no (1).
Sł stp, Cn brak, Linde XVI w. (dwa z niżej notowanych przykładów).

1. *Nazywać; laudare Miech; dicere, vocare PolAnt* (16) :

rzekać komu, czemu (8): Tham myeŹzkayacz czapky na czapnykach ŹkuŹchnyerczykiem nyepamyetha yako mv rzekayâ pokradli LibMal 1547/125; A pryjâwŹy [!] go rybithw w dom pytał iakoby mu rzekano. Opowiedział iemu/ Grzegorz. HistRzym 37v. Cf *Z nazwą w N*.

Z nazwą w N [w tym: sb (8), ai + sb (2)] (10):

~ *rzekać co* (4): weźmi korzenia z Wilczego grochu/ ktore Lâcinnicy Remora y ononis rzekâiâ/ zŹkrobŹe wierchniâ Źkorkę s niego/ â miâłko iâ Źtucz nâ proch SienLek 107, T[tt]3v, Vuuv. Cf »rzekać imię«.

rzekać komu, czemu (6): â potym włoŹ kanfory Źpoł dragmy â thego Źię napijaj na nocz, y teŹ rozmocziwŹy chuŹtę przykładay na ty rzczy czo im rzekâiâ iaycza. FalZioł I 16d; [Seneka] roŹkazał Źobie obie Źyle zaciâć mediany â krwi dał iŹć aŹ do Źmierci â tak Źywot Źwoy dokonał. A stâd wezwan Seneca po łacinnie iakoby Źam Źie zabił. GdyŹ iemu przedtim Lucius Anneus rzekano. BielŹyw 143; kwafne mleko (ktoremu komiz rzekâiâ [*Laudant lac praesertim, komiz*]) ieft im [Tatarom] nachwalebnieŹlze [!], bowiem ich Źoładkowi iefth za lekarŹstwo czyniâce purgaciâ. MiechGlab 22; Tedy ieden ze dwunâŹcie/ ktore^{mv} rzekano Iudas ifkariotes/ ŹzedwŹy do BiŹkupow/ rzekł/ [...] MurzNT Matth 26/14; SienLek 135; HistRzym 20; [Dâmcî zâ Źonę pâniâ czarnobrwîâ Miedzy greckimi krolewnâmi hlicznieyŹŹâ. Ktorey Helenâ rzekâiâ SqdParysa B3]. Cf *Zwroty*. ~

cum A dupl (1): trŹeŹienie trŹâŹce z Źimnâ przychodzi: âle trŹeŹienie trŹeŹâwice z zemdlenia Źyl piętych/ ktore Źyly łâcinnicy Neruos rzekâiâ SienLek 142.

Z nazwą w I [w tym: sb (3), [ai]] (3): Ieft Źiemiâ nâ wŹchod Źłońcâ Indiâ rzekâiâ/ Tâm kędy Pigmeowie niewielcy mieŹzkâiâ. KmitaSpit A2; Bo gdzie dębowe drzewo z topolowem Zdawnâ poroŹło/ zowâ to OŹtrowem. Kępâ rzekâiâ gdzie chroŹt âbo piafek/ Y drobny lafek. KlonFlis F2v.

~ *rzekać [kogo], co* (1): Bywa teŹ zâłęzenie czuciâ ktore Źâpkâ rzekâiâ: niekthorzy Rymâ/ âle nie roŹtropnie SienLek 72v; [[Jezus odpowiedział:] CzoŹ mie rzekasz dobrym? Ieden jest dobry/ Buog SandMalEwan Mar 10/18]. ~

Zwroty: »rzekać imię [z nazwą w N]« [w tym: [komu]] [szyk zmienny] (1): Y widziałem niebo otworzone: â oto koń biały/ â ŹiedŹącego nâ niem zwano wierny i prawdziwy/ [...] A obleczony był wŹzâtę farbowanâ krwiâ: A rzekâiâ imię iego mowâ BoŹa [et vocatur nomen eius, Verbum Dei] (marg) Al: Źłowo BoŹe (-). BudNT Apoc 19/13; [Ieden był Graeczyn wŹyŹfcy go znâli/ Pâlâmedes mu imię rzekâli KmitaŁów C3v].

[»[komu] przezwiskiem rzekać [z nazwą w N]«: Sikâmber ieden râdŹi go znâiâ/ Libs mu przezwiskiem iego rzekâiâ/ ien wynaleŹcâ Źtrzelby gotowey/ srogiey â ŹtrâŹney ieft piorunowey KmitaŁów B2.]

2. *Mówić; dicere PolAnt* (1) :

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Naprzod ludzi tżęftokroć vpominamy/ [...] Aby fie do Pána Bogá vćiekáli/ pomocy y poćiechy profili/ y rzekáli: Aby Pan Bog wiáry przymnażał/ flowo swoie rośfizerzał/ kácerftwá wykorzeniał *KrowObr* 62v.

[*Z przytoczeniem:* tedy wołał Awfzálom do niego [*do męża idącego do króla*]/ [...] z ktoregós ty miáftá? á (on) rzekał/ ztego á ftego pokolenia Izráelkiego sługá twoy. *BudBib* 2.Reg 15/2 (*Linde*).]

Synonimy: 1. krzcić, mianować, mienić, nazywać, przezywać; 2. gadać, goworzyć, gwarzyć, mówić, powieść, rozmawiać.

Formacje współrdzenne cf RZEC.

Cf [RZEKANY]

MN